

I 7

სექტემბერი
September

12:00

Alexander Ramm / cello
Sergei Redkin / piano

Felix Mendelssohn (1809-1847)
Sonata for Cello and Piano No. 2 in D Major, Op. 58
Allegro assai vivace
Allegretto scherzando
Adagio
Molto allegro e vivace

Benjamin Britten (1913-1976)
Cello Suite No. 1, Op. 72
Canto primo: Sostenuto e largamente
Fuga: Andante moderato
Lamento: Lento rubato
Canto secondo: Sostenuto
Serenata: Allegretto pizzicato
Marcia: Alla marcia moderato
Canto terzo: Sostenuto
Bordone: Moderato quasi recitativo
Moto perpetuo e Canto quarto: Presto

Bohuslav Martinů (1890 – 1959)
Variations on a Theme of Rossini for Cello and Piano, H. 290

ალექსანდრე რამი / ჩელო
სერგეი რედკინი / ფორტეპიანო

ფელიქს მენდელსონი (1809-1847)
სონატა ჩელოსა და ფორტეპიანოსათვის No. 2 რე მაჯორი, თხზ. 58
Allegro assai vivace
Allegretto scherzando
Adagio
Molto allegro e vivace

ბენიამინ ბრიტენი (1913-1976)
ჩელოს სიუიტა No. 1, თხზ. 72
Canto primo: Sostenuto e largamente
Fuga: Andante moderato
Lamento: Lento rubato
Canto secondo: Sostenuto
Serenata: Allegretto pizzicato
Marcia: Alla marcia moderato
Canto terzo: Sostenuto
Bordone: Moderato quasi recitativo
Moto perpetuo e Canto quarto: Presto

ბოჰუსლავ მარტინუ (1890 – 1959)
ვარიაციები როსინის თემაზე ჩელოსა და ფორტეპიანოსათვის, H. 290

ფელიქს მენდელსონი

სონატა ჩელოსა და ფორტეპიანოსათვის No. 2 რე მაჟორი, თხზ. 58

მენდელსონს სიამოვნებას ანიჭებდა ჩელოსთვის წერა. მუხადავად იმისა, რომ იგი ბავშვობიდანვე არაჩვეულებრივად უკრავდა ფორტეპიანოსა და ვიოლინოზე, მას ზრდასრულ ასაკში ნაკლები ინტერესი ჰქონდა სავიოლინო სონატების მიმართ. ამის ფონზე, მენდელსონმა შექმნა ოთხი ოპუსი ჩელოსა და ფორტეპიანოსთვის: საკონცერტო ვარიაციები თხზ. 17, ორი სონატა და "უსიტყვო სიმღერა". მენდელსონის ინტერესი ჩელოს მიმართ განაპირობა, როგორც ჩანს, მისმა უმცროსმა ძმამ, პაულმა, რომელიც ჩელისტი გახლდათ. რე-მაჟორული ჩელოს სონატა მენდელსონმა 1842 წელს შექმნა გრაფ მატეუმ ვილჰორსკისთვის, რუსი მეცენატისა და მოყვარული ჩელისტისთვის, რომელიც სტრადივარის ჩელოს ფლობდა. სხვათაშორის, ვილჰორსკი ასევე გახლდათ შუმანის მი-ბემოლ-მაჟორული საფორტეპიანო კვარტეტის მიძღვნის ადრესატი. მიუხედავად ამისა, მეორე სავიოლონჩელო სონატა მაინც განკუთვნილი იყო პაულისთვის, მენდელსონების ოჯახის ჩელისტისთვის. სონატაში იკვეთება მენდელსონის გატაცება იოჰან სებასტიან ბახით - იმ დროს მივიწყებული და მეტწილად მენდელსონის ძალისხმევით „მკვდრეთით აღმსდგარი“ კომპოზიტორით. 1829 წლის 11 მარტს მენდელსონმა ბერლინის ზინგერაკადემიაში უდირიჟორა ბახის „მათეს პასიონს“ და ეს კონცერტი ისტორიული გამოდგა. სწორედ ამ შესრულების შედეგად მოხდა ბახის შემოქმედების გადაფასება და აღორძინება. რე-მაჟორული ჩელოს სონატის მესამე ნაწილში ბახის მუსიკის მოყვარულები აუცილებლად ამოიცნობენ კავშირებს „იოანეს პასიონის“ ერთ-ერთ არიასთან "აღსრულდა", ასევე ბახის ფანტაზიის დასკვნით მონაკვეთთან ციკლიდან „ქრომატიული ფანტაზია და ფუგა“ რე მინორი.

ბენიამინ ბრიტენი

ჩელოს სიუიტა No. 1, თხზ. 72

ბახი ასევე შეიძლება ჩაითვალოს ბრიტენის ჩელოს სიუიტების შთაგონების წყაროდ. 1960 წლის სექტემბერში დმიტრი შოსტაკოვიჩმა ბრიტენი მიიწვია თავისი პირველი სავიოლონჩელო კონცერტის ლონდონის პრემიერაზე, სადაც სოლისტი მსტისლავ როსტროპოვიჩი გახლდათ. როსტროპოვიჩმა, გაიცნო რა ბრიტანელი კომპოზიტორი კონცერტის შემდეგ, დაარწმუნა ბრიტენი, დაენერა ახალი ნაწარმოებები ჩელოსთვის შედეგად, ბრიტენმა შექმნა ჩელოს სონატა და სიმფონია ჩელოსა და ორკესტრისათვის. მას შემდეგ კი, რაც მოისმინა ბახის ექვსი ჩელოს სიუიტის როსტროპოვიჩისეული ინტერპრეტაცია, კომპოზიტორმა გადაწყვიტა, შეექმნა ასევე ექვსი სიუიტა. ჩანაფიქრის დასრულებამდე ის გარდაიცვალა გულის უკმარისობით, თუმცა მაინც მოახერხა სამი სიუიტის დაწერა. პირველი სიუიტა შეიქმნა 1964 წელს და ის როსტროპოვიჩის საშობაო საჩუქრად გადაეცა. ბახის სიუიტების მსგავსად, ბრიტენის პირველი სავიოლონჩელო სიუიტა ექვსი ძირითადი ნაწილისგან შედგება. ოღონდ ნაწილები თითქოს შემოსაზღვრულია Canto-თი, რომელიც ხსნის სიუიტას და მერე ბრუნდება ყოველი ორი ნაწილის შემდეგ. Canto მოგვაგონებს ბაროკოს ეპოქის მუსიკისთვის ტიპურ ritornello-ს - განმეორებად მონაკვეთს, რომელიც კონტრასტული ხასიათის ეპიზოდებს ენაცვლება. პირველი სიუიტის პრემიერა შედგა 1965 წლის 27 ივნისს ალდებურგის ფესტივალზე. შეასრულა ის თავად მიძღვნის ადრესატმა

ბოჰუსლავ მარტინუ

ვარიაციები როსინის თემაზე ჩელოსა და ფორტეპიანოსათვის, H. 290

კიდევ ერთმა თავისი დროის უდიდესმა ჩელისტმა შთააგონა ბოჰუსლავ მარტინუ, შეექმნა ვარიაციები როსინის თემაზე. 1942 წელს, ბერკშირის მუსიკალურ სასწავლებელში სწავლების პირველ წელს მარტინუ შეხვდა გრეგორ პიატიგორსკის. იმავე წელს მან დაწერა ვარიაციები და მიუძღვნა ნაწარმოები რუსული წარმოშობის ამერიკელ ჩელისტს. საინტერესოა, რომ ვარიაციები პირდაპირ არ ეფუძნება როსინის თემას. მარტინუს ვარიაციები უფრო კავშირშია დიდი იტალიელი ვირტუოზის ნიკოლო

პაგანინის ვარიაციებთან, რომლებიც ემყარება როსინის არიას "Dal Tuo Stellato Soglio" ოპერადან "მოსე ეგვიპტეში". სწორედ პაგანინის ვარიაციებთან ეს მჭიდრო კავშირი ხსნის მარტინუს თხზულების თვალშისაცემ ვირტუოზულობას. ნაწარმოები შეიძლება წარვადგნოთ, როგორც პაგანინის ვარიაციების ვარიაციები. მიუხედავად ამისა, მარტინუმ სწორედ როსინის სახელი გამოიტანა სათაურში და ამით გამოხატა უდიდესი პატივისცემა გამოჩენილი იტალიელის მიმართ. ამ პატივისცემას არაერთი მარტინუს თანამედროვე კოლეგა იზიარებდა. როსინის მელოდიები იმდენად პოპულარული იყო მეცხრამეტე საუკუნეში, რომ მრავალმა კომპოზიტორმა დაწერა მათზე ვარიაციები ან გამოიყენა ისინი სხვა ნაწარმოებების საფუძვლად. უცნობია, როდის შესრულდა მარტინუს ვარიაციები პირველად. ჰარი ჰალბრაიხის კატალოგში აღნიშნულია, რომ პრემიერა 1943 წლის 1 მაისს ნიუ-იორკში შედგა, ხოლო ბოჭუსლავ მარტინუს ინსტიტუტის ონლაინ მონაცემთა ბაზა მიუთითებს, რომ ნაწარმოების პრემიერა შესრულდა 1942 წლის 20 ნოემბერს, ტეხას-ოსტინის უნივერსიტეტის ჰოგის აუდიტორიაში.

ამ დროს საქართველოში...

მეცხრამეტე საუკუნეში როსინის მელოდიები ძალიან პოპულარული იყო საქართველოშიც. 1851 წლის 9 ნოემბერს გაიხსნა თბილისის ოპერის თეატრი - პირველი საოპერო თეატრი მთელ ამიერკავკასიაში. იტალიიდან მოწვეულმა საოპერო დასმა დადგა დონიცეტის "ლუჩია დი ლამერმური". მას მოჰყვა ვერდის "ერნანი", ბელინის „ნორმა“ და როსინის "სევილიელი დალაქი". როსინის არიები ისმოდა მთელ ქალაქში - ყველა მღეროდა მათ, არისტოკრატები, ქუჩის ვაჭრები, მუშები. როსინის, ბელინის, დონიცეტის და ვერდის იტალიური არიები ითარგმნა ქართულად, რამაც მნიშვნელოვანწილად განაპირობა ქართული ქალაქური ფოლკლორის განვითარება.

Felix Mendelssohn

Sonata for Cello and Piano No. 2 in D Major, Op. 58

Mendelssohn enjoyed composing for the cello. Interestingly, being a child prodigy on both piano and violin he had little interest in violin sonatas in adulthood, but he wrote four opuses for cello and piano: Variations concertantes, Op. 17, two sonatas and a "Song without Words." Mendelssohn's interest in the cello was definitely inspired by his younger brother Paul who studied the instrument. In 1842 Mendelssohn composed his Second Cello Sonata for Count Mateusz Wielhorski, a Russian arts patron and amateur cellist who owned a Stradivarius cello, who was also the dedicatee of Schumann's Piano Quartet, Op. 47. Though it was truly intended for Paul, the cellist of the Mendelssohn family. The Sonata demonstrates Mendelsohn's fascination with the music of Johann Sebastian Bach – forgotten at the time and resurrected mostly due to Mendelssohn's efforts. On March 11 1829, Mendelssohn conducted the "St. Matthew Passion" at the Singakademie Berlin and the performance turned out to be historic, resulting in an extensive revival and re-evaluation of Bach's work. In the third movement of the Second Cello Sonata, lovers of Bach's music will definitely recognise allusions to "Es ist vollbracht" from the "St. John Passion", as well as the closing sequence of the Fantasia from Bach's Chromatic Fantasy and Fugue in D Minor.

Benjamin Britten

Cello Suite No. 1, Op. 72

Bach could also be considered as a source of inspiration for Britten's Cello Suites. In September 1960 Dmitry Shostakovich invited Britten to the London premiere of his recent Cello Concerto No. 1 in which Mstislav Rostropovich was the soloist. Rostropovich, having been introduced to the British composer after the concert, persuaded him to write new pieces for cello. As a result, Britten composed his Cello Sonata and a Symphony for Cello and Orchestra. After hearing Rostropovich perform the six Bach cello suites, the composer decided to respond with his own six suites. He died of heart failure before completing the cycle, though managed to compose three of them.

The First Cello Suite was written in 1964 and presented to Rostropovich as a Christmas gift. Like the Bach suites, Britten's First Cello Suite is in six basic movements. Though they are framed with Canto that opens the Suite and then returns after every two movements, alluding to the Baroque ritornello - a recurrent musical section that alternates with different episodes of contrasting character. The Cello Suite was premiere by the dedicatee at the Aldeburgh Festival on 27 June, 1965.

Bohuslav Martinů

Variations on a Theme of Rossini for Cello and Piano, H. 290

It was another great cellist of his era that inspired Martinů to compose his Variation on a Theme of Rossini. In 1942, during his first season of teaching at Berkshire Music School in Tanglewood, Martinů met Gregor Piatigorsky. In the same year he composed these Variations and dedicated them to the great Russian-American cellist. Interestingly, the variations are not directly based upon a theme of Rossini. They are derived from a variation by the great Italian violin virtuoso Niccolò Paganini which is based on Rossini's prayer-aria "Dal Tuo Stellato Soglio" from his opera "Moses in Egypt." It is this close connection with Paganini's Variations that explains the undisguised virtuosity of Martinů's composition. The work could be defined as a variation of Paganini's Variations. Still, Martinů put Rossini's name in the title, demonstrating respect towards the great Italian shared by many of his contemporaneous composers. Rossini's melodies were so popular during the nineteenth century that numerous composers wrote variations on them or used them as the basis for other compositions. It is not clear when the work was first performed. Harry Halbreich's catalogue of Martinů's compositions lists the first performance as taking place on May 1, 1943 in New York, while the online database of the Bohuslav Martinů Institute indicates that the composition was premiered on November 20, 1942, at the Hogg Auditorium at the University of Texas-Austin.

Meanwhile in Georgia

Rossini's melodies were very popular during the nineteenth century in Georgia too. On November 9, 1851, the Opera Theatre in Tbilisi opened- the first opera theatre in all Transcaucasia. The opera troupe invited from Italy staged Donizetti's "Lucia di Lammermoor." It was followed by Verdi's "Ernani", Bellini's "Norma", and Rossini's "Il Barbiere de Sevilla". Rossini's arias were heard throughout the city - everyone sang them, aristocrats, street merchants, workers. Italian arias by Rossini, Donizetti, Verdi were translated into Georgian that contributed to development of Georgian urban folklore.